

Yeni Gelişen Destinasyonlarda Turizm Algısı: Yozgat İli Üzerine Bir Alan Araştırması** (Tourism Perception in Emerged Destinations: A Field Study on Yozgat)

Kurban ÜNLÜÖNEN^a , *Yakup Kemal ÖZEKİCİ^a

^a Gazi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Ankara/Turkey

Makale Geçmişi

Gönderim

Tarihi: 22.11.2017

Kabul Tarihi: 14.12.2017

Anahtar Kelimeler

Yozgat

Turizm algısı

Ekonomik etki

Kültürel etki

Çevresel etki

Öz

Turizm sektörünün sürdürülebilirliğini sağlayabilmesinin öncüllerinden biri bölgenin temel dinamikleri ile uyum sağlayabilmesidir. Yerli halkın turizm olgusuna bakışı ise ilgili dinamikler içerisinde yer almaktadır. Bu bakımdan, mevcut araştırmanın amacı, yerli halkın turizm olgusuna bakışını ekonomik, kültürel ve çevresel yönüyle incelemektir. Araştırma amacının gerçekleştirilmesi için tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi temel alınarak, 396 kişi üzerinde anketle dayalı bir alan araştırması gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, turizmin ekonomik anlamda olumlu ve olumsuz yönlerine katılım gösterildiği tespit edilmiştir. Diğer taraftan, turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkileri noktasında yansız bir tutum sergilendiği görülmüştür. Son olarak, turizmin bölgeye olan olumlu kültürel etkilerine katılım gösterilmiş olup, olumsuz kültürel etkileri noktasında yansız bir tutum sergilenmiştir. Bu yönüyle, araştırma deseninin, genel anlamda sosyal mübadele teorisinin birtakım varsayımlarını doğruladığı tespit edilmiştir. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında, teorik ve pratik anlamda çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Keywords

Yozgat

Tourism perception

Economic impacts

Cultural impacts

Environmental impact

Abstract

The antecedents of sustainability of tourism sector in a region lies in its compatibility with main dynamics of this region. Tourism perception of local people constitute one of these aforementioned Dynamics. In this regard, the aim of this study is to explore the perspectives of local people regarding tourism concept on the basis of economical, cultural and environmental sides. To fulfill the aim of this study, a field study was carried out on 396 participants via questionnaire by basing on convenience sampling method involving in non-random sampling methods. In conclusion, it was determined that local people confirm economic effect of tourism sector on a region both in positive and negative sense. On the other hand, local people perceive bilateral environmental effects of tourism sector on region neutrally. Once again, while local people mildly confirms the positive cultural effect of tourism, they have a neutral attitude towards negative cultural effects of tourism sector. In general manner, it was confirmed that findings of this research design are concordant with some assumptions of social exchange theory. Theoretical and practical implication are presented in the subsequent parts of this study.

* Sorumlu Yazar.

E-posta: ykozekici@gmail.com (Y. K. Özekici),

** Bu çalışma, II. Uluslararası Bozok Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Turizm sektörünün istihdam ve yatırım meydana getirme, bölgedeki faaliyet çeşitliliğini artırma ve turizme konu edinilen unsurların korunmasını sağlama gibi etkileri bulunmaktadır (Andreck vd. 2005: 1057; Andriotis, 2005: 67; Ünlüöner, 2009: 47). Bu yönüyle turizm sektörü bir gelişim aracı olarak görülmektedir (Aref vd. 2009: 131; Haley vd. 2005: 649). Öyle ki, birtakım topluluklar turizm sektörünü kurtarıcı olarak görmüşlerdir (Choi ve Sirakaya, 2005: 380). Ancak, turizm sektörü bölgede kültürel ve çevresel anlamda birtakım olumsuzlukları da tetikleyebilmektedir (Haley vd. 2005: 649; Ko ve Stewart, 2002: 522). Ayrıca, ithal tüketimin yol açacağı sızıntılar, hâlihazırdaki ekonomik katkının gelir çarpanı yönlü etkisini azaltmaktadır (Ünlüöner vd. 2011: 786). Kitle turizmi kökenli bu olumsuzluklar, özellikle 70'li yıllar itibariyle literatürde ele alınmıştır (Andreck ve Vogt, 2000: 27; Sirakaya vd. 2002: 57; Choi ve Sirakaya, 2005: 380; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Duran ve Özkul, 2012: 504). O günden bu yana, turizmin olumlu ve olumsuz etkisi literatürde karşılık görmüştür (Ap ve Crompton, 1993; Lankford ve Howard, 1994: 122; Brunt ve Courtney, 1999: 494-495). Literatüre geneli itibariyle bakıldığında, turizm sektörünün sürdürülebilirliğini sağlamada bölgenin sosyolojik dinamiklerine önem atfedildiği görülmektedir (Williams ve Lawson, 2001: 270). Öyle ki, yerli halkın turizm algısı, destinasyonun doğal güzellikleri ile alt ve üst yapıdan sonra en önemli unsurlar içerisinde görülen bir turizm bileşeni olarak gösterilmiştir (Liu ve Var, 1986: 196; Andriotis, 2005: 67). Bununla birlikte turizm sektörünün bölgenin yaşam biçimini değiştirmesi de bir gerçektir (Andreck vd. 2005: 1057). Bu da turizm algısını etkileyebilmektedir (Andriotis, 2003: 67). Özetle, turizmin bölgeye kazandırdığı ekonomik, kültürel ve çevresel değerler, bölgede turizmin rolünü ve turizm algısını belirleyecek (Andreck ve Vogt, 2000: 29). Bu ise, bölgedeki turizm plan ve politikalarının yönünü ve seyrini tayin edecektir (Ap, 1992: 665; Chen, 2001: 235; 90; Ko ve Stewart, 2002: 521; Choi ve Sirakaya, 2005: 380; Özdemir ve Kervankıran, 2011). Ancak, bir konuya ilişkin algının zamanla değişebiliyor olması, yerli halkın turizm olgusuna ilişkin algısını belirli aralıklarla ölçmeyi gerektirmektedir (Gürsoy vd. 2010: 383). Dolayısıyla bu araştırmanın amacı, bölge halkının turizm kavramına yönelik tutumunu çeşitli değişkenler ekseninde incelemektir. Söz konusu değişkenler, turizm sektörünün bölgeye olan ekonomik, kültürel ve çevresel etkilerini konu edinmektedir.

Yozgat, turizm potansiyeli bakımından alternatif turizm ürünlerine yönelik kültürel ve jeolojik çeşitli çekim unsurlarına sahiptir (Kervankıran ve Kılıç, 2014: 328; Taşkın, 2016: 7; Akın, 2016: 33). Bu sebeple, Yozgat'ta turizm sektörünün oluşturulması amacıyla birtakım çalışmalar yürütülmüştür (Yozgat Doğa Turizm Master Planı; Yozgat Kalkınma Çalışmayı 2023). Ancak, konuyla ilgili literatür incelendiğinde Yozgat'ın turizm olgusuna ilişkin algı düzeyini ölçen herhangi bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Diğer taraftan, uluslararası literatürde turizm algısı ile ilgili pek çok araştırma gerçekleştirilmiştir (Liu ve Var, 1986: 193; Ap, 1992: 665; Akis vd. 1996; Sirakaya vd. 2001: 57; Teye vd. 2002: 669; Ko ve Stewart, 2002; Choi ve Sirakaya, 2005; Gürsoy vd. 2010; Farahani vd. 2012). Benzer şekilde, ulusal literatürde, farklı illerde yaşayan toplulukların turizme bakışını konu edinen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Ünlüöner ve Erdoğan, 1993; Ünlüöner ve Tayfun, 2003; Tayfun ve Kılıçlar, 2004; Akova, 2006; Cengiz ve Kırkbir, 2007; Çeken vd. 2007; Alaeddinoğlu, 2008; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; İncekara ve Savran, 2011; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Keskin ve Çontu, 2011; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Ekin ve Ören, 2012; Erul, 2014; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Toprak, 2015; Yılmaz ve

Çalışkan, 2015; Giritlioğlu ve Bulut, 2015; Altanlar ve Enlil, 2016; Aslan ve Çokal, 2016; Işıl ve Çalkın, 2016). Ancak, bu konuda gerçekleştirilen araştırmaların oldukça az bir kısmı turistik yatırımlar gerçekleştirilmeden önce bölge halkının turizm algısını ölçmüştür (Hernandez vd. 1996: 755; Mason ve Cheyne, 2000: 392). Oysa turistik yatırımların sürdürülebilirliği bakımından, turizme yönelik algının yatırım öncesi süreçte ölçülmesi önem taşımaktadır (Gürsoy ve Rothford, 2004: 511; Park ve Sutowski, 2009: 905). Bu bakımdan, söz konusu çalışmanın, turizm yatırımları gerçekleştirilmeden önceki süreçte, turizm algısına yönelik belirsizliği ortadan kaldıracı bir etkide bulunacağı düşünülmektedir. Başka bir deyişle, araştırmanın, turizm yatırımları öncesinde gereklilik arz eden turizm odaklı toplumsal bakış açısını anlamada rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu bakımdan, turizme yönelik algı, ekonomik, kültürel ve çevresel boyutları itibarıyla ayrı ayrı ele alınmıştır. Bununla birlikte, bölgenin değerlendirilebilecek turistik çekim unsurları ve turizmin geliştirilmesi için yapılması gerekenler noktasında bölge halkının görüşleri ortaya konulmuştur. Bu yönüyle, ilgili araştırmanın, turizm yatırımcıları başta olmak üzere Yozgat turizmi üzerine gerçekleştirilecek çalışmalara yön vereceği düşünülmektedir.

Kavramsal Çerçeve

Turizm Algısı

Turizmin etkilerine yönelik algı temalı araştırmaların kökeni 1970'li yıllara dayanmaktadır (Andereck ve Vogt, 2000: 27). Turizm algısı konulu araştırmaların, çeşitli modeller ekseninde incelendiği görülmektedir. Bu bakımdan, ilk olarak, Doxey'in irridex (kızgınlık) modeli literatürde konu edilmiştir. Model, bölgedeki turizm hareketliliğinin, turizme yönelik algı üzerinde olumludan olumsuzu doğru bir dönüşüme neden olacağını öne sürmüştür (Butler, 1980: 10; Brida vd. 2011: 364). Benzer şekilde, Butler (1980: 6-10)'in destinasyon yaşam döngüsü modeli de irridex modeli ile benzer varsayımlara sahiptir. Döngü altı aşamadan oluşmaktadır. Buna göre, destinasyonun ilk gelişim evrelerinde yerel halkın turizme yönelik tutumu pozitif yönde olacaktır (Keogh, 1990: 450-451). Turizmin destinasyona getireceği düşünülen potansiyel fayda, pozitif algının nedeni olarak açıklanmaktadır. Döngüye göre destinasyonda bulunan turizm faaliyetleri belirli bir noktaya geldikten sonra turizm algısının seyri pozitiften negatife dönüşmeye başlayacaktır (Brida vd. 2011: 363; Sirakaya vd. 2002: 57). Butler (1980: 8), dönüm noktasının gelişim aşaması (development stage) olduğunu ifade etmektedir. Ancak, literatürde gerçekleştirilen birtakım araştırmalar, destinasyon yaşam döngüsü modelini test etmiş ve olgunluk dönemindeki birtakım destinasyonlarda, yaşam seyrinin konumu ve turizm faaliyetlerinin yüksek yoğunluk düzeyine rağmen turizm algısının olumlu yönde olduğunu tespit etmişlerdir (Andriotis ve Vaughan, 2003; Faulkner ve Tidswell, 1997: 3). Bu tür araştırmaların sonuçları, Doxey ve Butler'in modellerindeki açıklama gücüne yönelik eleştirilerin temelini oluşturmaktadır. Bu gibi eleştirilerden hareketle, literatürde turizm algısını ele alan araştırmalarda, algı ve algıya neden olan kavramların açıklanması için bağlılık teorisi, telafi teorisi, çatışma teorisi, atıf teorisi ve neden-sonuç zinciri teorisi gibi çeşitli teorilerin varsayımları test edilmiştir (Preister, 1989; Ap, 1992: 667; Andereck vd. 2005; Andriotis, 2005; Nunkoo ve Ramkisson, 2009; Brida vd. 2011: 363). Ortak temayı farklı teorileri kullanarak ele alan bu teori tabanlı araştırmalar, kıyas problemini sosyal mübadele teorisinin turizme uyarlanması ile aşmıştır (Brida vd. 2011: 363). Sosyal mübadele teorisi, yerli halkın bakış açısıyla turizmi inceleyen çeşitli araştırmalarda, ağırlıklı olarak kullanmıştır (Faulkner ve Tidswell, 1997: 5; Chen, 2001; Ko ve Stewart, 2002; Gürsoy ve Rutherford, 2004; Andereck vd. 2005; Vargas-Snachez vd. 2009; Park vd. 2017). Sosyal mübadele teorisinin temel

varsayımına göre, yerli halk, turizmin bölgeye sağlayacağı fayda beklentisini göz önünde bulundurarak, turizme yönelik pozitif yönlü bir algıya sahip olacaktır (Gürsoy vd. 2010: 508-511; Park vd. 2017: 160-163). Buna göre, yerli halk, turizmi bir araç olarak göreceklər (Gürsoy vd. 2010: 381) ve turizm sektörünün bölgedeki gelişiminden yararlandığı ölçüde turizmin gelişimine destek verecektir (Ap, 1992: 668; Andereck ve Vogt, 2000; Andriotis ve Vaughan, 2003: 173; Gürsoy vd. 2010: 384). Bu varsayımın aksini iddia eden çalışmalar bulunmakla birlikte (Teye vd. 2002: 668), çalışmaların önemli bir kısmı göz önünde bulundurulduğunda, turizm sektörünün ilerleyen dönemlerde bölgeye katkıda bulunacağı düşünülmesi, kişinin turizm kavramına yönelik olumlu yönde bir tutum sergileyeceği söylenebilir (Andereck vd. 2005: 1061). Bu yönüyle, sosyal mübadele teorisinin turizmin henüz gelişmediği bölgelerde test edilmesinin daha tutarlı olacağı düşünülmektedir (Park ve Sutowski, 2009: 905). Buna rağmen, ilgili teorinin, destinasyonların turizm gelişimi öncesinde test edildiği araştırma sayısı oldukça sınırlıdır (Keogh, 1990: 451; Hernandez vd. 1996: 756; Mason ve Cheyne, 2000; Sanchez-Vargas, 2009). Dolayısıyla teorinin varsayımlarının, turizmin gelişmediği bir bölgede aynı sonuçları ortaya çıkarıp çıkarmayacağına yönelik açıklık, literatürde ortaya konulmamıştır. Yozgat ili ise henüz turizm evresinin ilk aşamasında olduğundan sosyal mübadele kuramının temel varsayımıyla kesişen hususiyetlere sahiptir. Zira, turizmle ilişki düzeyi düşük olan veya turizm sektörünün gelişim aşamasında bulunduğu bölgelerde, turizm kavramına yönelik tutumun, ikincil kaynaklar yoluyla oluşacağı düşünülmektedir. Bu sebeple, araştırma sürecinde turizme yönelik tutumun yönü ve seyrine açıklık getirilmeye çalışılacaktır. Yerli halk ile turizm sektörünün karşılıklı ilişkisi literatürün genelinde 3 yönüyle incelendiğinden (Andriotis ve Vaughan, 2003: 173; Lindberg ve Johnson, 1997: 91), söz konusu araştırma kapsamında turizm kavramına yönelik tutum ekonomik, kültürel ve çevresel olmak üzere üç boyutu ile incelenecektir.

Turizmin Ekonomik Etkilerine Yönelik Algı

Turizmin ekonomik etkisini ele alan çalışmaların gerek uluslararası gerekse ulusal yazında yoğun şekilde ele alındığı söylenebilir. Gerçekten de, konuyla ilgili gerçekleştirilen eleştirel kaynak taraması kapsamında, turizmin ekonomik etkilerine yönelik algının genellikle olumlu yönde olduğu görülmüştür (McCool ve Martin, 1994: 32; Haralambopolous ve Pizam 1996; Faulkner ve Tideswell 1997: 3; Lawson vd. 1998; Mason ve Cheyne 2000; Chen, 2001; Yoon vd. 2001: 370; Ko ve Stewart, 2002; Dyer vd. 2003; Andiotis ve Vaughan, 2003; Andriotis, 2005; Andereck vd. 2005; Haley vd. 2005; Ritchie ve Inkari 2006; Nepal, 2008; Aref vd. 2009; Brida vd. 2011). Bu kapsamda, Aref vd. (2009: 131)'e göre, turizmin en belirgin etkisinin ekonomi sahasında görülmesi, bu algının temel sebebidir. Ekonomik etkiye yönelik tutum, genellikle kültürel ve çevresel etkiye kıyasla olumlu anlamda daha güçlüdür. Ancak, bu etkinin gücünü sınırlı olarak tespit eden araştırmalar da bulunmaktadır (Dyer vd. 2003; Andiotis ve Vaughan 2003). Ayrıca, ekonomik etkinin, çevresel etkiden sonra ikinci sırada geldiği de ortaya konulmuştur (Aref vd. 2009). Diğer taraftan, turizmin ekonomik etkilerine yönelik literatürde Teye vd. (2002)'nin çalışması literatürün genelinden farklı bir sonuca ulaşmıştır. Teye vd. (2002: 678)'nin Gana'da yerli halkın turizm kavramına yönelik tutumlarını konu edindiği araştırma kapsamında, Elmina bölgesinde turizmin ekonomik etkilerine yönelik algının olumsuz yönde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, birtakım çalışmalarda turizmin ekonomik anlamda etkisine karşı kayıtsız olduğu görülmüştür. Söz gelimi, Lankford (1994: 37-41)'un River

Gorge (Washington, ABD)'de gerçekleştirdiği çalışma kapsamında, yerli halkın turizmin ekonomik etkilerine genel olarak kayıtsız kalındığı ortaya koyulmuştur.

Konuyla ilgili Türkiye'deki bölgeleri konu edinen araştırmalara bakıldığında, turizmin bölge ekonomisine yönelik olumlu katkısının, bu araştırmaların genelinde kabul gördüğü tespit edilmiştir (Işık ve Çalkın, 2016; Altanlar ve Ehlil, 2016; Toprak, 2015; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; Alaeddinoğlu, 2008; Cengiz ve Kırkbir, 2007; Akova, 2006; Mansuroğlu, 2006; Kuvan ve Akan, 2005: 869; Çavuş ve Tanrısevdi, 2003: 259). Bu araştırmaların önemli bir bölümünde, ekonomik etkiye yönelik tutum, turizmin bölgeye sağlayabileceği diğer unsurlara kıyasla olumlu anlamda daha güçlüdür. Buna rağmen, Alaeddinoğlu, (2008) gerçekleştirdiği araştırmasında turizmin olumlu etkisinin ikinci sırada yer aldığını tespit etmiştir. Benzer şekilde, Altanlar ve Ehlil (2016), turizmin ekonomik etkisinin düşük düzeyde algılandığı sonucuna ulaşmıştır. Öte yandan, Kuvan ve Akan (2005: 869) turizmin ekonomik etkilerine yönelik algının olumlu olduğunu belirtmekle birlikte turizm sektörünün bölge içerisinde gelir dengesizliği ve sızıntı gibi ekonomik problemlere sebep olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yine de, turizmin en belirgin etkisinin bölge ekonomisi üzerine görüleceği noktasında literatürün net olduğu söylenebilir (Aref vd. 2009: 131). Bu konuda ilk evrelerinde turizme yönelik algının tüm boyutlar bakımından pozitif olacağı düşünülmektedir. Tüm bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, turizmin olumlu ekonomik etkilerine yönelik algının pozitif yönde olacağı ve turizmin olumsuz ekonomik etkileri noktasında yansız olunacağı öngörülmektedir.

Turizmin Kültürel Etkilerine Yönelik Algı

Turistik ürünün yapısı gereği üretildiği yerde tüketilmesinin doğurduğu yerli halk-turist etkileşimi, turizmin kültürel etkisinin yönünü ve boyutunu oluşturmaktadır (Crick, 1989:310'dan aktaran Brunt ve Courtney, 1999: 495). Turizmin iki yönlü bir kültürel etkisi bulunmaktadır. Turizmin bir taraftan geleneklerin ticarileştirilmesi, suç oranlarının artması, materyalizm anlayışının yaygınlaşması ve mahreç ülkelere bağlılık hissi gibi etkide bulunduğu varsayılmaktadır (Doğan, 1989: 217). Bununla birlikte, bölgeye olan turizm yönelimi, bölgenin kültürel yapısını bozabilmektedir (Besculidies vd. 2002: 304; Dyer vd. 2003: 84). Söz gelimi, yerel halk-turist etkileşimi bölge halkında yeni tüketim kalıplarını ortaya çıkarabilmektedir (Ünlüönen vd. 2009). Bu da yeni nesillerin kültürel değerlerini reddetmelerine neden olabilmektedir (Dyer vd. 2003: 84). Bu varsayım literatürde yer alan bir kısım araştırmalarca (Brida vd. 2011; Ko ve Stewart, 2002; Chen, 2001) desteklenmektedir. Diğer taraftan, turizm faaliyetleri, destinasyondaki yerleşik kültürün paylaşılmasını sağlamaktadır. Bu durum, bölge halkının kültürleri ile olan bağını güçlendirmekle birlikte, kültürel etkileşim yerel halkın bakış açısını iyileştirmekte, yerel halk-turist etkileşimi bölge halkının yabancı kültürleri kanıksama kabiliyetini güçlendirmektedir (Besculidies vd. 2002: 304). Ayrıca, bölge kültürünün turizm ürününün bir parçası olması yerel kültürün korunmasını da beraberinde getirmektedir (Dyer vd. 2003: 83). Benzer şekilde, turizmin destinasyona sağlayabileceği kültürel katkıları destekleyen araştırmalar da bulunmaktadır (Okech, 2010; Andriotis, 2005; Andiotis ve Vaughan, 2003; Teye vd. 2002: 678; Mason ve Cheyne, 2000; Lawson vd. 1998; Haralambopolous ve Pizam, 1996; Lindberg ve Johnson, 1997: 90; Faulkner ve Tideswell, 1997: 19). Yine de, turizm olgusunun diğer etkilerine kıyasla, kültürel etkisinin daha göreceli ve soyut olduğu söylenebilir (Haney vd. 2005: 649). Diğer taraftan, Turizmin kültürel etkilerine yönelik algı konusunda kayıtsız kalan çalışmalar da bulunmaktadır (Ritchie ve Inkari 2006; Hernandez vd. 1996: 774).

Bu anlamda, uluslararası literatürün farklı sonuçlara ulaşması, oldukça farklı destinasyonların araştırma konusu edilmesine bağlanabilir. Öyle ki, bilgi kaynakları ve kültürel algıdaki farklılığın meydana getirdiği paradigma çeşitliliği, turizme yönelik bakış açılarındaki farklılığın temel nedeni olabilir. Nitekim, ulusal literatüre bakıldığında uluslararası literatürün aksine turizmin kültürel etkisine yönelik algı daha belirgin ve tek yönlüdür. Bu bağlamda, turizme yönelik kültürel algının pozitif yönde olduğu görülmektedir (Işık ve Çalkın, 2016; Toprak, 2015; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Gümüş ve Özüpekçe, 2009 Alaeddinoğlu, 2008; Akova, 2006; Kuvan ve Akan, 2005: 869). Bu sonuçlardan hareketle, tek bir bölgede turizm algısı aynı yönlü iken, farklı coğrafyalarda farklı algıların hakim olduğu söylenebilir. Burada önemli olan bir diğer nokta ise araştırma sahasının gelişim seyri ile ilgilidir. Zira, ulusal literatürde gerçekleştirilen araştırmaların, ağırlıklı olarak destinasyon ömrünün ilk safhalarında bulunan turizm bölgelerini araştırma sahası olarak seçtiği görülmüştür. Uluslararası literatürde ise genel olarak gelişim seyrini tamamlamış bölgelerin araştırma sahası olarak seçildiği söylenebilir. Yine de, olumlu ve olumsuz etkinin her ikisinin de desteklendiği çalışmalar bulunmaktadır (Dyer vd. 2003). Ulusal literatürde ise böyle bir durum söz konusu değildir. Diğer taraftan, Keskin ve Çontu (2011) gerçekleştirdikleri araştırma kapsamında, turizmin kültürel etkilerine yönelik algı noktasında genel olarak olumlu bir kanaat tespit etmiş olup, birtakım olumsuz ifadelerin de desteklendiğini ortaya koymuştur. Mevcut çalışma, Türkiye’de yer alan ve yeni gelişmekte olan bir bölgeyi konu edinmiştir. Dolayısıyla, literatürdeki araştırmaların koşulları göz önüne alındığında, turizme yönelik pozitif kültürel etkisine katılım düzeyinin yüksek olacağı ve negatif kültürel etkisine katılım düzeyinin düşük olacağı veya negatif kültürel etki noktasında yansız bir tutum takınılacağı öngörülmektedir.

Turizmin Çevresel Etkilerine Yönelik Algı

Turizm sektörünün destinasyona yönelik çevresel etkilerine ilişkin algı noktasında çeşitli araştırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu bakımdan, Haley vd. (2005: 649), Doxey (1975) ve Rothman (1978)’in önermelerinden yola çıkarak, turizmin çevreye verdiği tahribat nedeniyle, yerli halkın turizme yönelik algısının negatif yönde olacağını öngörmüştür. Ancak, Turizmin çevresel etkisine yönelik algı konusunda, literatürün tek bir yönde toplanmadığını söylemek mümkündür. Buna rağmen, uluslararası literatürde yürütülen araştırmalarda bu etkiye yönelik algının, istisnalar olmakla birlikte (McCool ve Martin, 1994: 32), genel olarak turizmin çevreye verdiği olumsuzlukları yansıtır nitelikte olmadığı söylenebilir. Gerçekten de literatür göz önünde bulundurulduğunda, çalışmaların bir kısmının, turizmin çevresel etkilerine yönelik algıyı pozitif yönüyle tespit ettikleri görülmüştür (Brida vd. 2011; Aref vd. 2009). Bu durum, ulusal literatürde de aynı yöndedir (Işık ve Çalkın, 2016; Toprak, 2015; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Akova, 2006). Turizmin çevresel etkilerini negatif yönüyle ortaya koyan çalışma sayısı ise sınırlıdır (Haley vd. 2005; Williams ve Lawson, 2001: 282-283-288; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Kuvan ve Akan, 2005: 699; Perdue vd. 1987: 425). Öte yandan Chen (2001), turizmin bu yönlü etkisine yönelik algının yansızlığını dile getirmiştir. Literatürdeki bu çok yönlülük, sosyal mübadele teorisi ile açıklanmaktadır. Teoriye göre turizm sektöründen fayda elde eden halk, fayda elde ettiği müddetçe turizme yönelik algı noktasında olumlu görüş bildirecektir. Bu durum, turizmden fayda elde etmeyi uman destinasyonlar için de geçerlidir. Buna göre bölge halkı, turizmden elde edeceği getiri beklentisi ile turizmin olumsuzluklarını görmezden gelme eğilimi gösterecektir (Park vd. 2017). Yozgat, turizm gelişimi

anlamında henüz destinasyon yaşam seyrinin ilk safhalarında bulunan bir bölgedir. Bu anlamda turizme yönelik algının her yönüyle olumlu olacağı söylenebilir. Bu kapsamda, araştırma kapsamında bölge halkının turizmin çevresel etkileri noktasında yansız olacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Yozgat'ta ikamet eden yerli halkın turizm olgusuna yönelik algı düzeyini incelemektir. Bu amaçla, araştırma kapsamında şu alt problemlere açıklık getirilmesi amaçlanmaktadır.

1. Yozgat'ın turizmin geliştirilmesi için neler yapılmalıdır?
2. Yozgat'ta en çok hangi kaynaklar turizm açısından değerlendirilebilir?
3. Yozgat'ta turizmin bölgeye ekonomik etkilerine yönelik algı ne yöndedir?
4. Yozgat'ta turizmin bölgeye kültürel etkilerine yönelik algı ne yöndedir?
5. Yozgat'ta turizmin bölgeye çevresel etkilerine yönelik algı ne yöndedir?

Yöntem

Araştırma kapsamında yerel halkın turizme yönelik algıları ekonomik, kültürel ve çevresel boyutuyla belirlenmeye çalışılmaktadır. Araştırma sahası olarak Yozgat bölgesi seçilmiştir. Bu ilin seçilmesindeki esas, Yozgat'ın sağlık ve kültür turizmi bakımından değerlendirilebilecek potansiyele sahip olmasıdır. Bununla birlikte, bu potansiyelin faal hale getirilmesi için birtakım girişimler de gerçekleştirilmiştir (Yozgat Doğa Turizm Master Planı; Yozgat Kalkınma Çalıştay 2023).

Araştırma sürecinde veri toplama aracı olarak anket formundan yararlanılmıştır. Anket formu, toplam 7 soru ve 26 ifade olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. İlgili formun birinci kısmı, araştırmaya katılanların tanıtıcı özelliklerini belirlemeye yönelik 5 soru ve katılımcıların Yozgat'ın turizm potansiyeline yönelik görüşlerini almaya yönelik 2 sorudan oluşmaktadır. Anket formunun ikinci kısmı ise araştırmaya katılanların turizme ilişkin algılarını ölçmeye yönelik 26 ifadeden oluşmaktadır. Bu kısım, kendi içerisinde 6 bölüme ayrılmaktadır. Bu bölümler, sırasıyla turizmin olumlu ekonomik etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 5 ifade, turizmin olumlu kültürel etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 6 ifade, turizmin olumlu çevresel etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 4 ifade, turizmin olumsuz ekonomik etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 3 ifade, turizmin olumsuz kültürel etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 4 ifade ve turizmin olumsuz çevresel etkilerine ilişkin algıyı ölçmeye yönelik 4 ifadeden müteşekkildir. Altı boyutu oluşturan ifadelerin oluşturulmasında, Çetinkaya, Akova (2006), Işık ve Çalkın (2016), Bilim ve Özer, Gümüş ve Özüpekçe (2009)'nin çalışmalarından faydalanılarak araştırmacıların değerlendirmesi sonucunda oluşturulmuştur. Anket formundaki turizm algısını ölçmeye yönelik ifadeler aralıklı değişkenler haline oluşturulmuş olup 5'li likert formatındadır (1: kesinlikle katılmıyorum, 5: tamamen katılıyorum). Buna göre, ifadelere verilen değerler 1'e yaklaştıkça turizmin çeşitli boyutlarına yönelik ifadeye katılım düzeyinin düştüğü, 5'e yaklaştıkça ise yükseldiği söylenebilir. Daha yalın bir ifade ile, ifadeleri oluşturan boyutların değişim aralığı şu şekilde hesaplanacaktır (Balcı, 2011: 132-137).

$$\text{Değişim Aralığı} = 5-1= 4$$

$$\text{Değişim Aralığı} = 4/5= 0,80$$

Buna göre aritmetik ortalamaların aralık değerlerinin hangi seçeneğe isabet edeceği Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Aritmetik Ortalamaların İsbet Ettiği Seçeneklerin Aralık Değerlerine Göre Dağılımı

Ağırlık	Seçenekler	Aritmetik Ortalamaların Aralık Değerleri	Seçenekler	Sonuç
5	Tamamen Katılıyorum/ Çok Etkili Oldu	4,21 – 5,00	Tamamen Katılıyorum	En Üst Düzeyde Katılım
4	Katılıyorum/ Etkili Oldu	3,41 – 4,20	Katılıyorum	Üst Düzeyde Katılım
3	Ne Katılıyorum Ne de Katılmıyorum/ Ne Etkili Oldu Ne de Olmadı	2,61 – 3,40	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Yansız/Orta Düzeyde Katılım
2	Katılmıyorum/ Etkili Olmadı	1,81 – 2,60	Katılmıyorum	Düşük Düzeyde Katılım
1	Tamamen Katılmıyorum/ Hiç Etkili Olmadı	1,00 – 1,80	Hiç Katılmıyorum	En Alt Düzeyde Katılım

Kaynak: Olcay ve Düzgün (2015: 37) ile Thurstone (1967)’un araştırmalarından yararlanılarak yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında elde edilen veri, Yozgat merkezde yaşayan kişilerden bir anketör aracılığı ile toplanmıştır. Yozgat’ın merkez nüfusu 2015 yılına göre 98.248’dir (yerelnet.org). Bu ölçekte bir evrene genellenecek örneklem sayısı 383’dür. Evren üzerinden örneklem sayısının hesaplanmasında Yamane (2001)’in örneklem hesaplama formülünden yararlanılmıştır.

$$n = \frac{N \cdot z^2 \cdot p \cdot q}{N \cdot d^2 + z^2 \cdot p \cdot q}$$

Bu amaçla, araştırmanın veri toplama sürecinde tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemi benimsenmiştir. Veri toplama süreci Şubat 2017 ve Mart 2017 tarihleri arasında Yozgat’ta gerçekleştirilmiştir. Süreç boyunca 500 anket dağıtılmış, bu anketlerin 407’si geri dönmüştür. Ancak, elde edilen anketlerin 11’i eksik veya hatalı doldurulması sebebiyle veri setine dâhil edilmemiştir. Dolayısıyla, araştırma amacını oluşturan alt problemlere açıklık getirilmesi amacıyla 396 katılımcı üzerinden nicel yöntemle dayalı mevcut araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında yüzde ve frekans analizinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya Katılanların Tanıtıcı Özellikleri

Tablo 2’de araştırmaya katılanların tanıtıcı özelliklerini gösteren unsurların dağılımı görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların %57,1/n=226’i erkek %43/n=170’ü kadındır. Katılımların %13,1/n=52’i 25 yaşında veya altında, %36,9/n=146’u 26-37 yaş aralığında, %38,6/n=153’sı 38-49 yaş aralığında, %11,4/n=45’ü 50 yaş ve üzerindedir. Katılımcıların %29/n=115’u ilkokul veya ortaokul, %51,3/n=203’ü lise, %19,8/n=78’i önlisans veya lisans mezunudur. Katılımcıların %18,4/n=73’ü 1500 TL veya altı, %42,4/n=168’ü 1501-2500 TL, %27,5/n=109’i 2501-4000 TL, %11,6/n=46’sı 4001 TL ve üzerinde bir gelir düzeyinde bulunmaktadır. Araştırmaya katılanların %82,8/n=328’inin nüfusa kayıtlı olduğu bölge Yozgat iken %17,2/n=68’inin nüfusa kayıtlı olduğu yer Yozgat dışıdır.

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya Katılanların Tanıtıcı Özellikleri		n	%
Cinsiyet	Erkek	226	57,1
	Kadın	170	43
	Toplam	396	100
Yaş	25 yaş ve altı	52	13,1
	26-37	146	36,9
	38-49	153	38,6
	50 yaş ve üzeri	45	11,4
	Toplam	396	100
Eğitim	İlkokul veya Ortaokul	115	29
	Lise	203	51,3
	Ön lisans veya Lisans	78	19,8
	Toplam	396	100
Gelir	1500 tl ve altı	73	18,4
	1501-2500	168	42,4
	2501-4000	109	27,5
	4000 tl ve üzeri	46	11,6
	Toplam	396	100
Nüfusa Kayıtlı Olunan Yer	Yozgat	328	82,8
	Diğer	68	17,2
	Toplam	396	100

Yozgat'ın Turizm Potansiyeli Algısına Yönelik Bulgular

Tablo 3'de Yozgat'ın turizm potansiyelini değerlendirmeye ilişkin ifadelerin dağılımı görülmektedir. Bu kapsamda, tablonun birinci kısmında, Yozgat'ta turizmin gelişmesinde yapılması önerilen unsurlar yer almaktadır. Buna göre, araştırmaya katılanlar, Yozgat'ta turizm sektörünün geliştirilmesi için en çok konaklama tesis sayısının çoğaltılmasını, tanıtım faaliyetleri yapılmasını ve mevcut tesis kalitesinin iyileştirilmesini gerekli görmüşlerdir. Bununla birlikte, yerli halkta turizm bilinci oluşturulması, alt ve üstyapı olanakları ile ulaşım olanaklarının iyileştirilmesine ilişkin ifadeler de katılım gösterilmiştir. Ancak, bu ifadelerle yönelik katılım düzeyi diğer ifadelerle kıyasla daha düşüktür.

Tablo 3'ün ikinci kısmında ise Yozgat'ta turizm açısından değerlendirilebilecek kaynakların dağılımı görülmektedir. Buna göre, Yozgat mutfağı ve termal kaynaklar bu kaynaklar içerisinde ilk sıralarda yer almaktadır. Tarihi eserler, kırsal yaşam ve doğal güzellikler de dağılım içerisinde yer almasına rağmen, bu unsurların göreceli öneminin, ilk iki unsura kıyasla daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Yozgat'ın Turizm Potansiyeli Algısı

Yozgat'ta Turizm Gelişiminde Yapılması Önerilen Unsurlar	n	%
Konaklama tesisleri çoğaltılmalı	81	20,5
Tanıtım faaliyetleri yapılmalı	79	19,9
Mevcut tesis kalitesi iyileştirilmeli	78	19,7
Yerli halkta turizm bilinci oluşturulmalı	66	16,7
Alt ve üstyapı iyileştirilmeli	56	14,1
Ulaşım olanakları geliştirilmeli	36	9,1
Toplam	396	100
Yozgat'ta Turizm Açısından Değerlendirilebilecek Kaynaklar	n	%
Yozgat Mutfağı	126	31,8
Termal Kaynaklar	124	31,3
Tarihi Eserler	65	16,4
Kırsal Yaşam (Kırsal Turizm)	44	11,1
Doğal Güzellikler	37	9,4
Toplam	396	100

Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 4'de araştırmaya katılanların turizmin olumlu ekonomik etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların turizmin olumlu ekonomik etkilerine yönelik ifadeler en üst düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılanlar, turizmin bölge ekonomisine genel etkisi, yatırım çekmesi, vergi geliri sağlaması, istihdam sağlaması ve yaşam standardını yükseltmesi bakımından bölgeye olumlu getiride bulunacağını düşünmektedirler.

Tablo 4: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumlu Ekonomik Etkileri	\bar{x}	SS
Turizm bölge ekonomisini geliştirir.	4,57	0,58
Turizm bölgeye yatırım çeker	4,48	0,72
Turizm yerel yönetime ek vergi geliri sağlar.	4,39	0,81
Turizm yeni iş imkânı sağlar.	4,51	0,68
Turizm bölgedeki yaşam standardının yükselmesini sağlar.	4,31	0,93
Toplam	4,45	0,60

Turizmin Olumlu Kültürel Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 5'de araştırmaya katılanların turizmin olumlu kültürel etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların turizmin olumlu kültürel etkilerine yönelik ifadeler genel anlamda yüksek düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Araştırmaya katılanlar, turizmin bölgeye yeni kültürel aktiviteler kazandırma, yerel halkın yaşam kalitesini ve alışveriş imkânlarını artırma noktasındaki etkisine en üst düzeyde katılım göstermiştir. Öte yandan, turizmin gelenekleri yaşatma, farklı kültürleri tanıma ile gelenek ve göreneklerin korunmasını sağlamaya yönelik etkileri noktasında katılımcılar orta düzeyde bir katılım göstermiştir. Yine de, genel anlamda turizmin kültürel etkilerine yönelik algının olumlu yönde olduğu söylenebilir.

Tablo 5: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumlu Kültürel Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumlu Kültürel Etkileri	\bar{x}	ss
Turizm yerel halka yeni kültürel aktiviteler kazandırır.	4,39	0,74
Turizm yerel halkın yaşam kalitesini artırır.	4,28	0,86
Turizm bölgede alışveriş imkânını artırır.	4,38	0,76
Turizm geleneklerimizin yaşatılmasını sağlar.	3,28	1,46
Turizm farklı kültürleri tanımamızı sağlar.	4,15	0,90
Turizm örf, gelenek ve göreneklerin korunmasını sağlar	3,11	1,39
Toplam	3,93	0,68

Turizmin Olumlu Çevresel Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 6’de araştırmaya katılanların turizmin olumlu çevresel etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanlar turizmin olumlu çevresel etkilerine orta düzeyde bir katılım göstermiştir. Ancak, olumlu çevresel etkilere yönelik boyutu oluşturan ifadelerle bakıldığında, turizmin bölge halkının kullandığı yol ve parkları geliştirme ve bölgenin çehresini güzelleştirme anlamında araştırmaya katılanların üst düzeyde katılım gösterdikleri görülmektedir. Diğer taraftan, turizmin doğal alanların korunmasını sağlama ve yeşil alanların artmasını sağlama noktasında araştırmaya katılanların orta düzeyde bir katılım gösterdikleri veya yansız oldukları görülmektedir. Yine de, genel anlamda araştırmaya katılanların turizmin çevresel etkileri noktasında yansız oldukları söylenebilir.

Tablo 6: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumlu Çevresel Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumlu Çevresel Etkileri	\bar{x}	ss
Turizm doğal alanların korunmasını sağlar.	3,06	1,22
Turizm bölge halkının kullandığı yol ve parkların gelişmesini sağlar.	3,67	1,23
Turizm bölgenin çehresini güzelleştirir.	3,49	1,19
Turizm yeşil alanların artmasını sağlar.	2,99	1,22
Toplam	3,30	1,03

Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 7’de araştırmaya katılanların turizmin olumsuz ekonomik etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların turizmin olumsuz ekonomik etkilerine yönelik ifadelerle yüksek düzeyde bir katılım gösterdiği görülmektedir. Diğer taraftan, araştırmaya katılanların turizmin bölgedeki mal ve hizmet fiyatları ile gayrimenkul fiyatlarının artmasına yönelik ifadelerle üst düzeyde katılım gösterdikleri görülmüştür. Buna karşın, turizmin tarım alanlarını azaltıcı etkisine yönelik ifadeye yüksek düzeyde bir katılım gösterilmiştir. Bu bakımdan, tarım alanlarının azalmasını ifade eden ibareye yönelik katılımın, diğer iki ifadeye kıyasla daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Tablo 7: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkileri	\bar{x}	ss
Turizm bölgedeki mal ve hizmetlerin fiyatlarının artmasına neden olur.	4,27	0,94
Turizm bölgedeki gayrimenkul fiyatlarının artmasına neden olur.	4,28	0,95
Turizm tarım alanlarının azalmasına neden olur.	3,49	1,36
Toplam	4,01	0,82

Turizmin Olumsuz Kültürel Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 8’de araştırmaya katılanların turizmin olumsuz kültürel etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların turizmin olumsuz kültürel etkileri noktasında net bir tutumlarının olmadığı görülmektedir. Katılımcılar, turizmin bölgedeki suç oranını arttırma, toplumun ahlakını ve manevi değerlerini zedeleme ve toplumun dini yaşamını olumsuz etkileme noktasında, bu ifadelere orta düzeyde katılım gösterdiklerin veya yansız oldukları görülmektedir.

Tablo 8: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumsuz Kültürel Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumsuz Kültürel Etkileri	\bar{x}	ss
Turizm suç oranını arttırır.	2,90	1,19
Turizm toplumun ahlakını bozar.	2,82	1,20
Turizm manevi değerlerimizin bozulmasına neden olur.	2,87	1,21
Turizm toplumun dini yaşamını olumsuz etkiler.	2,92	1,20
Toplam	2,88	1,09

Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerine Yönelik Bulgular

Tablo 9’da araştırmaya katılanların turizmin olumsuz çevresel etkilerine katılım düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir. Buna göre, araştırmaya katılanların turizmin bölgedeki yeşil alanların tahrip edilmesine, çevrenin kirlenmesine neden olma noktasında belirgin bir tutuma sahip olmadıkları görülmektedir. Benzer şekilde, turizmin bölgenin doğal güzelliklerini bozma ve tarihi yapılarına zarar verme noktasında, tutumlarının diğer ifadelerdeki gibi belirsiz olduğu görülmüştür. Yine de, turizmin tarihi yapılara zarar vermesine ilişkin ifadeye yönelik katılım düzeyinin diğer ifadelere kıyasla daha düşük düzeyde olduğu söylenebilir.

Tablo 9: Araştırmaya Katılanların Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerine Katılım Düzeylerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri	\bar{x}	ss
Turizm yeşil alanların tahrip edilmesine neden olur.	3,08	1,18
Turizm çevrenin kirlenmesine neden olur.	3,15	1,19
Turizm doğal güzellikleri bozar.	3,05	1,20
Turizm tarihi yapıların zarar görmesine neden olur.	2,82	1,20
Toplam	3,02	1,09

Sonuç ve Tartışma

Mevcut araştırma, Yozgat'ta bulunan yerli halkın turizme bakışını ortaya koyma amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, Yozgat'ta turizm sektörünün iyileştirilmesi için gerekenler, yerli halkın görüşleri ile değerlendirilmeye alınmıştır.

Araştırma sonucunda Yozgat'ta turizm sektörünün geliştirilmesi için öncelikle konaklama tesislerinin çoğaltılması, tanıtım faaliyetlerinin yapılması ve mevcut tesis kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik seçenekler ilk üç sırada yer almıştır. Bu yönüyle araştırmanın Andriotis (2005), Duran ve Özkul (2012)'un çalışmaları ile sadece tanıtım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi yönüyle örtüşmektedir. Bu çalışmaların aksine, bu araştırma kapsamında alt ve üst yapı olanakları ile yerli halkın bilinç düzeyinin diğer seçeneklere göre yeterli görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. Yerli halkın bilinç düzeyinin yeterli olması bakımından bu çalışma Işık ve Çalkın (2016)'ın çalışması ile örtüşmemektedir. Diğer taraftan, mevcut tesis kalitesinin iyileştirilmesine verilen önem yönüyle mevcut araştırma Özdemir ve Kervankıran (2011)'in araştırması ile örtüşmektedir. Yozgat'ta turizm açısından değerlendirilebilecek kaynaklar açısından Yozgat mutfağı ve termal kaynaklar ilk iki sıradadır. Bu yönüyle, Yozgat mutfağı ve termal kaynakların diğer kaynaklara kıyasla turistik bir öge olarak değerlendirilme olasılıklarının daha yüksek düzeyde olduğu öngörülmüştür. Termal kaynakların değerlendirilmesine önem verilmesi noktasında, mevcut araştırma Özdemir ve Kervankıran (2011)'in çalışması ile aynı yöndedir. İki araştırmanın benzer sonuçları elde etmesi, her iki araştırmanın da termal kaynaklara sahip olan bölgelerde yürütülmesi sebebiyle olağandır.

Araştırma sonucunda turizmin olumlu etkilerine yüksek düzeyde katılım gösterilmesi, olumsuz etkilerine ise yansız kalınması sosyal mübadele teorisinin varsayımlarını desteklemektedir. Araştırma bu yönüyle, literatürün geneli ile de benzer bir sonuca ulaşmıştır. Bu benzerlik, turizmin hem olumlu hem de olumsuz etkilerinde görülmektedir. Teori kapsamında da ifade edildiği üzere, bu tür bir sonucun elde edilmesi, yerli halkın turizm sektörünün bölgeye sağlayacağı olası pozitif katkıdan sağlayacağı yarar ile açıklanmaktadır. Bu araştırma, turizm gelişiminin ilk safhasını geçiren bir bölgede yürütülmesi bakımından, sadece olumlu ekonomik etkiye yönelik tutum yönüyle araştırma sonucu Vargas-Sanchez (2009: 383)'ün sonucu ile tutarlılık göstermektedir. Diğer taraftan, kültürel ve çevresel etkilere yönelik tutum noktasında, bu araştırma, her iki modeli de eleştiren araştırmalarla benzer sonuçlara ulaşmıştır (Andriotis ve Vaughan, 2003; Faulkner ve Tideswell, 1997). Bölge halkının turizmin ekonomik getirilerinden yararlanma güdüsü ile sübjektif tutum sergilemiş olması, böyle bir sonucun nedeni olabilir. Bu da, sosyal mübadele teorisinin temel varsayımını desteklemektedir.

Turizmin olumlu ekonomik etkisine yönelik algının yüksek katılım düzeyinde olması, sosyal mübadele teorisinin temel önermelerinin mevcut araştırma tarafından da desteklenmesini sağlamıştır. Varılan bu sonuç, konuyla ilgili gerçekleştirilen araştırmaların önemli bir kısmının sonuçları ile örtüşmektedir (Haralambopolous ve Pizam 1996; Lawson vd. 1998; Mason ve Cheyne 2000; Chen, 2001; Yoon vd. 2001; Ko ve Stewart, 2002; Dyer vd. 2003; Andriotis ve Vaughan, 2003; Andriotis, 2005; Andereck vd. 2005; Haley vd. 2005; Ritchie ve Inkari 2006; Nepal, 2008; Aref vd. 2009; Brida vd. 2011). Diğer taraftan, elde edilen sonuç, Faulkner ve Tideswell (1997)'nin sonucu ile örtüşmemektedir. Esasen, Yozgat'ta turizm sektörünün henüz gelişim halinde olduğu düşünüldüğünde böyle bir sonucun elde edilmesi olağandır. Yine de, ilgili teorinin açıklama gücünün yeterli düzeyde olduğu bu araştırma tarafından da desteklenmiştir.

Bu araştırmanın en dikkat çekici sonucu turizmin olumsuz ekonomik etkileri yönündedir. Zira, mevcut araştırmanın olumsuz kültürel ve çevresel etkilerine karşılık gelen ifadelerle yönelik yansız bir tutum sergilenmesi ilgili teorinin sübjektiflik varsayımını desteklemektedir. Ancak, turizmin olumsuz ekonomik etkilerine yönelik sonuç ele alındığında, sosyal mübadele teorisinin sübjektiflik varsayımının reddedildiği söylenebilir. Sosyal mübadele teorisine göre yerel halk turizmin bölgeye getireceği olumlu katkı öngörüsü ile turizmin olumsuz etkilerine yansız kalacak veya bu etkileri reddedeceklerdir. Araştırma sonucunda ise turizmin olumsuz ekonomik etkilerine yönelik algı pozitif yönde olmuştur. Bu nedenle, böyle bir algıya neden olan unsurların ortaya koyulması amacıyla bölge halkının turizm kavramına yönelik tutumlarını oluşturan bilgi kaynaklarının etkisinin incelenmesi yararlı olacaktır.

Turizmin olumlu kültürel etkilerine yönelik algının katılım düzeyinde olması sosyal mübadele teorisinin temel önermelerinin mevcut araştırma tarafından da desteklenmesini sağlamıştır. Aynı şekilde, mevcut araştırma, turizmin olumlu kültürel etkilerine yönelik tutumu destekleyen araştırmalar ile aynı seyirdedir (Brida vd. 2011; Ko ve Stewart, 2002; Chen, 2001; Faulkner ve Tideswell, 1997). Turizmin olumsuz kültürel etkileri noktasında ise net bir tutumun tespit edilmediği görülmüştür. Bu yönüyle mevcut araştırmanın literatürün geneli ile örtüşmeyen bir sonuca ulaştığı görülmüştür (Okech, 2010; Andriotis, 2005; Andiotis ve Vaughan, 2003; Teye vd. 2002; Mason ve Cheyne, 2000; Lawson vd. 1998; Haralambopolous ve Pizam, 1996). Turizmin kültürel etkilerine yönelik algı konusunda yansız kalan çalışmalar ise araştırmanın doğrudan örtüştüğü sonuçlara ulaşmışlardır (Ritchie ve Inkari 2006; Hernandez vd. 1996). Gürsoy ve Rutherford (2004)'a göre yerel halk bölgenin gelişime gereksinim duyduğunu, turizmin olumlu ekonomik etkilerine yüksek düzeyde katılım gösterecek, turizmin olumsuz kültürel etkilerine ise yansız kalacaktır. Bu araştırma kapsamında, turizmin bölgede geliştirilmesinde konaklama tesislerinin çoğaltılması ve mevcut tesislerin iyileştirilmesi ifadelerine yüksek düzeyde katılım gösterildiği görülmüştür. Tüm bu verilerden hareketle, araştırma sonucunun Gürsoy ve Rutherford (2004)'un önermesini desteklediği söylenebilir.

Bu konuda yürütülen birçok araştırmanın aksine, turizmin kültürel etkilerine yönelik ifadelerle, turizmin diğer etkilerine yönelik ifadelerle kıyasa daha düşük düzeyde bir katılımın gerçekleştirildiği görülmüştür. Oysa, literatür genelinde çevresel etkilerin daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Yine, birtakım araştırmalarda özellikle suç ve trafik yoğunluğu gibi olumsuzlukların turizmden kaynaklanabileceği düşünülmekte iken (Andereck vd. 2005; Upchurch ve Teivane, 2000; Gürsoy vd. 2002) mevcut araştırma sonucunda bu konulara yönelik algı noktasında bir belirsizlik söz konusudur. Bu yönüyle araştırma Ritchie ve Inkari (2006)'nin çalışması ile tutarlılık göstermektedir. Ritchie ve Inkari (2006)'nin çalışması, mevcut araştırmada olduğu gibi turizmin henüz gelişmediği bir bölgede yürütülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkılarak, turizm etkileşiminin düşük düzeyde olmasının böyle bir sonucun nedeni olduğu söylenebilir. Yine, bu sonuç, turizm olgusuna bakışın farklı olması, bilgi kaynaklarındaki farklılık, bölge halkının turizmin etkilerini görmemesi veya bölgeye en yakın destinasyonun kültür turizmi odaklı olmasından da kaynaklanabilir. Bu önerme, Nunkoo ve Ramkisson, (2009) tarafından desteklenmekle birlikte, Andereck vd. (2005) tarafından desteklenmemektedir. Tüm bu varsayımlar, aynı zamanda test edilmesi gereken birer araştırma problemi olduğundan, gelecek araştırmalar için bir öngörü niteliğindedir.

Turizmin hem olumlu hem de olumsuz çevresel etkileri noktasında yansız bir tutum sergilenmesi esasen bu araştırmanın dikkat çekici sonuçlarından biridir. Bu yönüyle araştırma sonucu literatürde yer alan araştırmalardan Brida vd. (2011) ve Aref vd. (2009)'in sonuçları ile örtüşmemektedir. Bu durum, ulusal literatürde de aynı yöndedir (Işık ve Çalkın, 2016; Toprak, 2015; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Akova, 2006; Haley vd. 2005; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Kuvan ve Akan, 2005). Diğer taraftan, araştırma sonucu Chen (2001) ve Perdue vd. (1987)'nin sonuçları ile aynı yöndedir. Yine, araştırma kapsamında elde edilen sonucun Park vd. (2017)'nin çıkarımları ile örtüştüğü görülmüştür. Literatürde turizmin çevresel etkilerini olumlu yönüyle gören araştırmaların aksine (Andereck vd. 2005), turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerine yönelik tutumun yansız bir yönde olması esasen iki şekilde açıklanabilir. İlk olarak, literatür kısmında da bahsedildiği gibi sosyal mübadele teorisi kapsamında, elde edilebilecek potansiyel gelirin yerel halkın tutumlarında olumlu yönüyle bir değişime neden olacağı varsayılmakta idi. Turizmin hem olumlu hem de olumsuz yönüne yönelik ifadelerle ilişkin tutumun yansız olması bu varsayımı destekler niteliktedir. İkinci olarak, turizm bölgelerinde yaşanan orman yangınları ve çevrenin tahrip edilmesi medya araçları yoluyla yansıtılmaktadır. Bu bakımdan, turizmden elde edilecek gelir beklentisi ve turizm sektörünün çevre ile ilgili imajı göz önünde bulundurulduğunda, böyle bir sonucun elde edilmesi olağan görülmektedir. Zira, araştırma kapsamında turizmin üst yapıyı geliştirici olanakları beraberinde getireceği ifadesine katılım gösterilmesine karşın bölgede yer alan doğal alanların turizmle birlikte korunacağı fikrine yansız kalınması bu öneriyi kısmen destekler niteliktedir. Bu konuda, Akis vd. (1996) ile Andereck vd. (2005) kişilerin turizmle ve turistlerle etkileşimi ile bilgi düzeyi arttıkça turizme yönelik tutumlarının da olumlu yönde artacağını vurgulamışlardır. İlerki araştırmaların bu önermeye açıklık getirecek şekilde tasarlanmasının, literatüre ve sektörün pazarlama politikalarına yön verici sonuçlara ulaşacağı düşünülmektedir.

Turizmin çeşitli etkilerine yönelik yansızlığın nedenleri noktasında Upchurch ve Teivane (2000: 505)'in önermesi kabul edilebilir. Buna göre, turizm ile ilgili yeterli bilgi düzeyine sahip olunmaması, turizmin etkileri noktasında yansız görüşlerin belirtilmesine neden olabilmektedir. Yozgat bölgesinin turizm sektörü ile ilişkisinin düşük yoğunlukta olması bu durumun nedeni olabilir. Esasen, araştırma sonucunda ulaşılan nokta itibariye bu önerme desteklenmektedir. Bu nedenle, bölge halkının turizme yönelik bilgi kaynaklarının incelenerek fikir farklılıklarında bilgi kaynaklarının rolünün ortaya koyulması yerinde olacaktır.

Olumsuz kültürel ve çevresel etkiye yönelik tutumun net olmaması esasen literatürdeki birtakım araştırmalarla aynı yöndedir. Ancak bu araştırmalardan Hernandez vd. (1996)'nın bulguları ile mevcut araştırma bulgularının örtüşmesi ayrı bir öneme sahiptir. Zira, Hernandez vd. (1996), turizmin getireceği etkiler noktasında yerli halkın tam anlamıyla olumlu ya da olumsuz görüşte birleşmediği sonucuna ulaşmışlardır. İlgili çalışma, bu araştırma gibi turizmin gelişme öncesi aşamada bulunduğu bir bölgede yürütülmüştü. Mevcut çalışmada ulaşılan sonuçların Hernandez vd. (1996)'nin önermesini desteklediği görülmüştür. Bu yönüyle, her iki çalışmanın sonuçları göz önüne alındığında, turizm sektörünün faal olmadığı bir bölgedeki turizm algısının, turizmin faal olduğu bir bölgeye kıyasla farklı olduğu söylenebilir. Böyle bir farklılığın sosyal mübadele teorisi kapsamında etraflıca açıklandığına araştırmanın kavramsal kısmında değinilmişti. Ancak, bu tür bir algı farklılığına yol açan sebepleri irdelemek, konuyla ilgili teorik boşluğun doldurulması açısından yerinde olacaktır. Bu anlamda, turizm ile ilgili edinilen bilgi

kaynaklarının algı farklılıklarını açıklama yönünde bir değişken olarak kullanılmasının ilerki araştırmalara teorik ve pratik anlamda alana katkı sağlayacak verilerin elde edilmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

Mevcut araştırma, güçlü yönleri barındırdığı gibi birtakım sınırlılıklara da sahiptir. Söz gelimi, turizmin etkilerine yönelik algı ortaya konulmakla birlikte bu çalışma kapsamında araştırma problemlerine açıklık getirme amacıyla verilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerine bakılmıştır. Diğer taraftan, ilgili literatür turizm olgusuna yönelik tutumun genel anlamda ölçülmesi yerine, farklı turizm türlerine yönelik algının ölçülmesine yönelmektedir (Ritchie ve Inkari, 2006; Gursoy vd. 2010). Bu araştırma kapsamında ise, diğer araştırmalarda olduğu gibi turizm olgusuna yönelik algı genel olarak ölçülmüş, turizm türlerine göre ayrıca bir tutum irdelemesi gerçekleştirilmemiştir. Esasen, Yozgat'ta bulunan yerli halkın turizm olgusuna yönelik tutumlarının daha önce ölçülmemiş olması, araştırma kapsamının geniş tutulmasının temel nedenidir. Yine de, Yozgat, barındırdığı turizm odaklı potansiyel itibariyle alternatif turizm türlerine hitap etmektedir. Bu bakımdan, ilerki araştırmaların, Yozgat'ta gelişim imkanına sahip olan turizm türlerine yönelik tutumu ayrıca ölçmesi bu konunun bir adım ileriye gitmesini sağlayacaktır. Diğer taraftan, turizmin çeşitli boyutlarıyla algılanması literatürde sıkça ele alınan konular içerisinde yer almaktadır. Oysa, belirli olgulara ilişkin algının, yaşamdaki pek çok dış etken tarafından yönlendirildiği bilinen bir husustur (Riesman, 2016: 41). Bu nedenle, ilerki araştırmaların, algının yönünü açıklamada kullanılacak öncüllerin düzenleyici etkisini tespit etmesi, başka bir deyişle, tutumlarda farklılığa neden olan unsurların yaşamdan beslenilerek birer değişken halinde test edilmesi, konuyla ilgili yazına teorik açıdan katkı sağlayacaktır.

Mevcut araştırma sonucunda turizmin olumlu etkilerine yönelik algının desteklendiği, olumsuz etkileri noktasında ise yerli halkın yansız olduğu görülmüştür. Bilindiği üzere, toplumsal algı üzerinde içsel ve dışsal faktörlerin rolü büyüktür. Bu bakımdan, bölge halkının turizm algısındaki yönü açıklama odaklı araştırmaların yürütülmesi, bölgeye yönelik gerçekleştirilecek turizm planlama çalışmaları kapsamında paydaşlara yol gösterici olacaktır.

İleriki araştırmaların turizmin üç yönlü etkisine ilişkin tutumları, katılımcıların tanıtıcı özelliklerine göre incelemesi, turizm işletmelerinin pazar bölümlendirme faaliyetlerini gerçekleştirmelerine yön verecektir. Aynı şekilde, böyle bir araştırma, yeni yatırım yapacak işletmelerin pazarlama karması elemanlarına vereceği ağırlığın da tespit edilmesini kolaylaştıracaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, G. (2016). *Anadolu'nun Arkeolojik Zenginliğinde Yozgat'ın Yeri*. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu bildiriler kitabı içinde. Bozok Üniversitesi, 33-41.
- Akis, S. N., Peristianis, N., Warner, J. (1996). Residents' Attitudes To Tourism Development: The Case Of Cyprus. *Tourism Management*, 17(7), 481-494.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 2(1).

- Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas Kentinde Halkın Turiste Ve Turizme Bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-23.
- Altanlar, A., Enlil, Z. (2016). Bođaziçi Bölgesi Sakinlerinin Turizm Desteğini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma. *Megaron*, 11(3), 382-397.
- Andereck, K. L., Vogt, C. A. (2000). The Relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39, 27-36.
- Andriotis, K. (2003). Coastal reports morphology: The Cretan experience. *Tourism Recreation Research*, 28(1), 67-76.
- Andriotis, K. (2005). Community Group's Perceptions Of And Preferences For Tourism Development: Evidence From Crete. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 29(1), 67-90.
- Andriotis, K., Vaughan, R. D. (2003). Urban Residents' Attitudes Toward Tourism Development. *Journal Of Travel Research*, 42, 172-185.
- Ap, J. (1990). Resident's Perceptions Research On The Social Impacts Of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 17(4), 610-616.
- Ap, J. (1992). Residents' Perceptions On Tourism Impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690.
- Ap, J., Crompton, J. L. (1993). Residents' Strategies For Responding To Tourism Impacts. *Journal of Travel Research*, 33(1), 47-50.
- Aref, F., Redzuan, M., Gill, S. S. (2009). Community Perceptions Toward Economic And Environmental Impacts Of Tourism And Local Communities. *Asian Social Science*, 5(7), 130-137.
- Balcı, A. (2011). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Dokuzuncu Baskı, Ankara: Pegem.
- Brida, J. G., Osti, L., Faccioli, M. (2011). Resident's Perception And Attitudes Towards Tourism Impacts. *Benchmarking: An International Journal*, 18(3), 359-385.
- Brunt, P., Courtney, P. (1999). Host Perceptions of Sociocultural Impacts. *Annals of Tourism Research*, 26(3), 493-515.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 14 (1), 5-12.
- Cengiz, E., Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteđi Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 19-37.
- Chen, J. S. (2001). Assessing And Visualizing Tourism Impacts From Urban Residents' Perspectives. *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 25(3), 235-250.
- Choi, H. C., Sirakaya, E. (2005). Measuring Residents' Attitude Toward Sustainable Tourism: Development Of Sustainable Tourism Scale. *Journal of Tourism Research*, 43, 380-394.

- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., Yıldırım, E. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Spss Uygulamalı*. Sekizinci Baskı, Sakarya: Sakarya
- Çavuş, Ş., Tanrısevdi, A. (2003). Residents' Attitudes Toward Tourism Development: A Case Study İn Kuşadası, Turkey. *Tourism Analysis*, 7, 259-269.
- Doğan, H. Z. (1989). Forms Of Adjustment. Sociocultural İmpacts Of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 16, 216-236.
- Duran, E., Özkul, E. (2012). Yerel Halkın Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Akçakoca Örneği Üzerinden Yapısal Bir Model. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 500-520.
- Dyer, P., Aberdeen, L., Schuler, S. (2003). Tourism İmpacts On An Australian İndigenous Community: A Djabugay Case Study. *Tourism Management*, 24, 83-95.
- Ekici, R., Çizel, B. (2014). Yerel Halkın Turizm Gelişimi Desteğine İlişkin Tutumlarının Destinasyonların Gelişme Düzeyine Göre Farklılıkları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 73-87.
- Ekin, Y., Ören, V. E. (2012). Turizm Paydaşlarının Turizm Deneyiminden Tatmin Düzeyleri Ve Turizme Yönelik Genel Tutumları Üzerine Betimleyici Bir Araştırma: Antalya Örneği. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(1), 133-148.
- Eren, R., Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizm Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 43-47.
- Erul, E. (2014). *Antalya Resident's Attitudes Regarding The İmpacts Of All İnclusive Resorts İn The Turkish Coastal Region*. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Rekreasyon, Park ve Turizm Bilimi Anabilim Dalı, Teksas A&M Üniversitesi, Teksas.
- Faulkner, B., Tideswell, C. (1997). A Framework For Monitoring Community İmpacts Of Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1), 1-28.
- Giritlioğlu, İ., Bulut, E. (2015). Yerel Halkın Bakış Açısına Göre Gaziantep Turizmi Ve Sürdürülebilirlik. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5(1), 25-31.
- Gursoy, D., Rutherford, D. G. (2004). Host Attitudes Toward Tourism: An İmproved Structural Model. *Annals of Tourism Research*, 31, 495-516.
- Gümüş, N., Özüpekçe, S. (2009). Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel Ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 398-417.
- Gursoy, D., Chi, C. G., Dyer, P. (2010). Local Attitudes Toward Mass And Alternative Tourism: The Case Of Sunshine Coast, Australia. *Journal of Travel Research*, 49(3), 381-394.
- Haley, A. J., Snaith, T., Miller, G. (2005). The Social İmpacts of Tourism: A Case Study of Bath, UK, *Annals of Tourism Research*, 32(3), 647-668.

- Haralambopolous, N., Pizam, A. (1996). Perceived Impacts Of Tourism: The Case Of Samos. *Annals of Tourism Research*, 23, 503-526.
- Hernandez, S. A., Cohen, J., Garcia, H. L. (1996). Residents' Attitudes Towards An Instant Resort Enclave. *Annals of Tourism Research*, 23, 755-779.
- Işık, C., Çalkın, Ö. (2016). Yerel Halkın Turizm Algısı: TRA2 Bölgesi Analizi. *IUJEAS*, 1(2), 19-48.
- İncekara, S., Savran, Z. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Turizme Bakış Açısının Değerlendirilmesi Üzerine Bir Çalışma: Hatay İli Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 23, 144-164.
- Keogh, B. (1990). Public Participation In Community Tourism Planning. *Annals of Tourism Research*, 17, 449-465.
- Kervankıran, İ., Kılıç, M. (2014). *Yozgat İli'nde Jeotermal Kaynakların Kullanımı Ve Turizm Açısından Önemi*, Coğrafyacılar Derneği Uluslararası Kongresi bildiriler kitabı içinde, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, 328-336.
- Keskin, E., Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 37-55.
- King, B., Pizam, A., Milman, A. (1993). Social Impacts Of Tourism: Host Perceptions. *Annals of Tourism Research*, 20(4), 650-655.
- Ko, D., Stewart, W. P. (2002). A Structural Equation Model Of Residents' Attitudes For Tourism Development. *Tourism Management*, 23, 521-530.
- Kuvan, Y., Akan, P. (2005). Resident's Attitudes Toward General And Forest-Related Impacts Of Tourism: The Case Of Belek, Antalya. *Tourism Management*, 26, 691-706.
- Lankford, S. V. (1994). Attitudes And Perceptions Toward Tourism And Rural Regional Development. *Journal of Travel Research*, 32(3), 35-43.
- Lankford, S. V., Howard, D. R. (1994). Developing A Tourism Impact Attitude Scale. *Annals of Tourism Research*, 21(1), 121-139.
- Lawson, R. W., Williams, J., Young, T., Cossens, J. (1997). A Comparison Of Residents' Attitudes Towards Tourism In 10 New Zealand Destinations. *Tourism Management*, 19(3), 247-256.
- Lindberg, K., Johnson, R. L. (1997). The Economic Values Of Tourism's Social Impacts. *Annals of Tourism Research*, 24(1), 90-116.
- Liu, J., Var, T. (1986). Resident Attitudes Toward Tourism Impacts In Hawaii. *Annals of Tourism Research*, 13, 193-214.
- Mansuroğlu, S. (2006). Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği. *Akdeniz Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35-46.

- Mason, P., Cheyne, J. (2000). Residents' Attitudes To Proposed Tourism Development. *Annals of Tourism Research*, 27(2), 391-411.
- McCool, S. F., Martin, S. R. (1994). Community Attachment And Attitudes Toward Tourism Development. *Journal of Travel Research*, 32(3), 29-34.
- Nepal, S. K. (2008). Residents' Attitudes To Tourism İn Central British Columbia, Canada. *Tourism Geographies: An International Journal of Tourism Space, Place and Environment*, 10(1), 42-65.
- Nunkoo, R., Ramkisson, H. (2009). Applying The Means-End Chain Theory And The Laddering Technique To The Study Of Host Attitudes To Tourism. *Journals of Sustainable Tourism*, 17(3), 337-355.
- Okech, R. N. (2010). Socio-Cultural İmpacts Of Tourism On World Heritage Sites: Communities' Perspective Of Lamu (Kenya) And Zanzibar Islands. *Asia Pasific Journal of Tourism Research*, 15(3), 339-351.
- Olçay, A., Düzgün, M. (2015). Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin Belirlenmesi. *UHBAB, Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 12(4), 27-54.
- Oran (Orta Anadolu Kalkınma Ajansı) (2013). Yozgat 2023 Kalkınma Çalıştayı Sonuçları. Yozgat.
- Özdemir, M. A., Kervankıran, İ. (2011). Turizm Ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.
- Park, K., Lee, J., Timothy, J. L. (2017). Residents' Attitudes Toward Future Tourism Development İn Terms Of Community Well-Being And Attachment. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(2), 160-172.
- Park, M., Stokowski, P. A. (2009). Social Disruption Theory And Crime in Rural Communities: Comparisons Across Three Levels Of Tourism Growth. *Tourism Management*, 30, 905-915.
- Perdue, R. R., Long, P. T., Allen, L. (1987). Rural Resident Tourism Perceptions And Attitudes. *Annals of Tourism Research*, 14(3), 420-429.
- Preister, K. (1989). The Theory And Management Of Tourism İmpacts. *Tourism Recreational Research*, 14(1), 15-22.
- Riesman, D. (2016). *Yalnız Kalabalık: Amerikan Toplumsal Karakterinin Değişimi Üzerine Bir İnceleme*. Heretik. Ankara.
- Sırakaya, E., Teye, V., Sonmez, S. (2001). Understanding Resident's Support For Tourism Development İn The Cental Region Of Ghana. *Journal of Travel Research*, 41, 57-67.
- T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı (2013). *Yozgat İlinde Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023 Taslak*. Ankara
- Taşkın, A. K. (2016). *Yozgat Yöresi Halk Oyunlarının, Giysilerinin ve Çalgılarının Analizi*. I. Uluslararası Bozok Sempozyumu bildiriler kitabı içinde. Bozok Üniversitesi, 7-21.
- Tayfun, A., Kılıçlar, A. (2004). Turizmin Sosyal Etkileri Ve Yerli Halkın Turiste Bakışı. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 1-17.

- Teye, V., Sirakaya, E., Sönmez, F., S. (2002). Residents' Attitudes Toward Tourism Development. *Annals of Tourism Research*, 29(3), 668-688.
- Thurstone, L.L. (1967). *Attitudes Can be Measured. Readings in Attitude Theory and Measurements*. John Wiley and Sons Inc. 77-89, New York.
- Toprak, L. (2015). Mardin'de Yerel Halkın Turizm Algısı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(54), 201-218.
- Tosun, C. (2002). Host Perceptions Of Impacts. A Comparative Tourism Study. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 231-253.
- Türker, G. Ö., Türker, A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 81-98.
- Upchurch, R. S., Teivane, U. (2000). Resident Perceptions Of Tourism Development İn Riga, Latvia. *Tourism Management*, 21, 499-507.
- Ünlüönen, K. (2008). "Turizm, Cari Açık Ve İşsizlik İçin Önemli Bir Çözüm Olabilir". Türk-İş. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu. 380, Mayıs-Ağustos.
- Ünlüönen, K., Erdoğan, S. (1993). Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Turizm Potansiyeli. *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 6, 541-563.
- Ünlüönen, K., Kılıçlar, A., Yüksel, S. (2011). The Calculation Approach For Leakages Of İnternational Tourism Receipts: The Turkish Case. *Tourism Economics*, 17(4), 785-802.
- Ünlüönen, K., Tayfun, A. (2003). Turistlerin Yerli Halkın Tüketim Davranışlarına Etkileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 1-18.
- Ünlüönen, K., Tayfun, A., Kılıçlar, A. (2009). *Turizm Ekonomisi*. 2. Baskı, Nobel, Ankara.
- Vargas-Sanchez, A., Plaza-Meija, M., Porras-Bueno, N. (2009). Understanding Resident's Attitudes Toward The Development Of İndustrial Tourism İn A Former Mining Community. *Journal of Travel Research*, 47(3), 373-387.
- Williams, J., Lawson, R. (2001). Community İssues And Resident Opinions Of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290.
- Yamane, T. (2001). *Temel Örnekleme Yöntemleri*. Çevirenler: Alptekin ESİN, M. Akif BAKIR, Celal AYDIN, Esen GÜRBÜZSEL. Literatür Yayınları. İstanbul.
- Yoon, Y., Gürsoy, D., Chen, J. S. (2001). Validating A Tourism Development Theory With Structural Equating Modeling. *Tourism Management*, 22, 363-372.
- Yozgat Merkez Nüfusu: http://www.yerelnet.org.tr/iller/il_ilce_nufus.php?iladi=YOZGAT (Erişim Tarihi: 29.03.2017).

Tourism Perception in Emerged Destinations: A Field Study on Yozgat

Kurban ÜNLÜÖNEN

Gazi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management

Yakup Kemal ÖZEKİCİ

Gazi University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management

Extensive Summary

Tourism sector considered as a promotive force balance of payments (Ünlüönen, 2008: 47) may have also harmful effects especially for cultural or environmental aspects of destinations (Haley vd. 2005: 649; Ko ve Stewart, 2002: 522). These negatif effects in some destinations induce unfriendly impressions towards by locals (Ap ve Crompton, 1993; Lankford ve Howard, 1994: 122) while perspectives of shareholders are attached premium importance (Andereck ve Vogt, 2000: 27). Herein, as the correlation of tourism sector and dynamics of destination are considered, revealing the perspectives of shareholders towards tourism is a significant point. This significance of aforementioned topic was approached from different cultures with numerous studies in literature (Ünlüönen ve Erdoğan, 1993; Ünlüönen ve Tayfun, 2003; Tayfun ve Kılıçlar, 2004; Akova, 2006; Cengiz ve Kırkbir, 2007; Çeken vd. 2007; Alaeddinoğlu, 2008; Gümüş ve Özüpekçe, 2009; İncekara ve Savran, 2011; Özdemir ve Kervankıran, 2011; Keskin ve Çontu, 2011; Duran ve Özkul, 2012; Eren ve Aypek, 2012; Ekin ve Ören, 2012; Erul, 2014; Çizel ve Ekici, 2014; Türker ve Türker, 2014; Toprak, 2015; Yılmaz ve Çalışkan, 2015; Giritlioğlu ve Bulut, 2015; Altanlar ve Enlil, 2016; Aslan ve Çokal, 2016; Işıl ve Çalkın, 2016). However majority of these studies address local perspectives towards tourism activities subsequent to when tourism industry reach a reasonable development level except few studies (Keogh, 1990; Hernandez vd. 1996; Mason ve Cheyne, 2000: 392). To this end, the main aim of this study is to determine the point of view of locals towards tourism industry in terms of conceivable effects for economical, cultural and environmental sides. By fulfilling this aim, insufficient tested arguments of studies revealing pre-tourism perspectives are verified or vice versa. Besides of determining perceptions, predispositions of locals as to necessary investment options and potential touristic products of destination (Yozgat region) were asked to specify main themes for the issues.

Questionnaire forms were used for determining the perceptions of locals towards the conceivable positive and negative effects of tourism in economical, cultural and environmental points. As research purpose was tested through arithmetic mean and standart deviation values, a distribution table was created accordingly for determining range values in which arithmetic mean values hit for all dimensions. Questionnaire form in question compiled from the scales of studies (Çetinkaya, Akova, 2006, Işık ve Çalkın 2016, Gümüş ve Özüpekçe (2009) conducted in another regions of Turkey consists of two dimensions in which first part aimed to find out characteristics of participants with 5 questions while second part consist of 26 statements trying to perceptions of participants towards subjects such as negative and positive economic, cultural, environmental effects of tourism. All statements at this part were designed graded on the five branched likert scale.

Findings for necessary investment options refers accommodation facilities in region to be augmented. The research finding from this aspect correspond with Andriotis (2005) and Duran and Özkul (2012)'s arguments. Advertisement necessity and enhancing present accommodation facilities follow the aforementioned investment options. At this point, it can be said that Özdemir ve Kervankıran (2011)'s argument for accommodation enhancing is supported with this finding. Considering, potential touristic products of the region, Yozgat culinary and thermal springs rank in the first place. The other options like cultural values, landscapes and rural tourism are not considered as important as culinary and thermal springs are. For the perceptions towards three dimension on negative and positive perspective, research findings of positive economic effect perception (4,45) toward tourism are determined as most favourite dimension which also remain in the range of strongly agreement. Positive cultural effect perception (3,93) becomes in the range of agreement, while positive environmental effect perception (3,30) are determined in neutral range. As the positive economic effect perception towards tourism, negative economic effect perception (4,01) was revealed to be in agreement range likewise. On the other hand, respondents assessed both negative cultural effect (2,88) and negative environmental effect (3,02) cases as neutral.

In case of both positive and negative effects of tourism perception, it can be postulated that assumptions asserted via social exchange theory are confirmed considering the the strong support for positive effects of tourism except environmental effects. On the other hand, locals are thought to ignore negative tourism effects deliberately for the sake of probable benefits derived from touristic investments which are consistent with the main arguments of studies supporting relation between tourism development stage and tourism perception of locals referring mainly Butler (1980) and Doxey (1975) as cited in the Brida vd. (2011: 364). this subjectivity inference mentioned previously is also paralel with some studies in literature (Dyer vd. 2006; Andriotis ve Vaughan, 2003; Faulkner ve Tideswell, 1997) Conversely, Neutrality towards postive environmental tourism effects are also thought to be result of tourism induced forest fires having became a current issues in Turkish media in especially summer season. Therefore, it will be benefical for further researches to discuss about induced effects of media outlets towards tourism-oriented effects on destinations in forming negative tourism perception.